

Olsztyn 30.07.2021 r.

dr hab. Wojciech Tomasz Modzelewski, prof. UWM

Instytut Nauk Politycznych

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

RECENZJA

osiągnięcia naukowego oraz dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego doktora Wojciecha Grabowskiego, ubiegającego się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji

Sylwetka Habilitanta

Doktor Wojciech Grabowski ukończył w 2006 r. studia magisterskie na kierunku politologia w Instytucie Politologii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego oraz również w 2006 r. studia licencjackie na kierunku socjologia na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W latach 2011-2012 uczęszczał na podyplomowe studia na kierunku menadżer badań naukowych i prac rozwojowych w Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji w Lublinie, a w latach 2007-2011 na seminarium doktorskie prowadzone w Instytucie Politologii Uniwersytetu Gdańskiego. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce uzyskał w 2012 r. na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego za rozprawę *Fundamentalizm muzułmański na Bliskim Wschodzie na przełomie XX i XXI wieku. Płaszczyzna polityczna, społeczna i zbrojna*, przygotowaną pod kierunkiem prof. dr hab. Marka Malinowskiego.

Od 2007 r. jest wiązany zawodowo z Instytutem Politologii Uniwersytetu Gdańskiego, zatrudniony najpierw na stanowisku asystenta, a od 2012 r. na stanowisku adiunkta. Dodatkowo w 2012 r. prowadził zajęcia na podyplomowych studiach pedagogicznych na Uniwersytecie Gdańskim, przygotowujących nauczycieli historii do nauczania przedmiotu wiedza o społeczeństwie, a w roku szkolnym 2014-2015 współpracował z Zespołem Szkół Ekonomicznych im. ks. Janusza St. Pasierba w Tczewie. W 2014 r. odbył kursu języka arabskiego w Centrum Języków Obcych w Gdańsku.

Ocena wskazanego przez Habilitanta osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

Tytuł osiągnięcia: *Współpraca regionalna państw autorytarnych: studium przypadku arabskich państw Bliskiego Wschodu*, w ramach którego Habilitant przedstawił następujące pozycje:

- 1) 1 monografię w języku polskim (*Współpraca regionalna państw autorytarnych: studium przypadku arabskich państw Bliskiego Wschodu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2020, ISBN 978-83-8206-140-6, ss. 234, z tego 197 stron właściwego tekstu, 22 stron aneksów oraz 15 stron bibliografii, recenzenci: prof. dr hab. Marian Edward Halizak, prof. dr hab. Marek Dziekan),
- 2) 2 współredakcje monografii zbiorowych w języku angielskim,
- 3) 8 rozdziałów (a nie 9 jak Habilitant zgłosił w autoreferacie) w recenzowanych monografiach zbiorowych (w tym 4 w języku angielskim),
- 4) 8 artykułów w czasopismach naukowych (2 w języku polskim i 6 w języku angielskim) w tym 5 z list ministerialnych przypisanych do dyscypliny nauki o polityce i administracji.

Przedmiotem oceny wskazanego przez Habilitanta osiągnięcia naukowego jest zatem monografia naukowa (wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) oraz cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych.

Głównym zagadnieniem wokół którego koncentrują się wskazane publikacje są mechanizmy i formy współpracy regionalnej między państwami na Bliskim Wschodzie, w tym determinujący wpływ ich systemów politycznych na tę współpracę. Swoimi badaniami objął on trzy organizacje regionalne/subregionalne: Radę Współpracy Arabskich Państw Zatoki (tej dotyczy najwięcej publikacji) oraz Ligę Państw Arabskich i Arabską Unię Maghrebu – analizując ich genezę, powstanie, rozwój oraz sukcesy i porażki na polu integracji. Badał m.in. wpływ państw członkowskich na funkcjonowanie tych organizacji, a także wpływ organizacji na stosunki między państwami członkowskimi oraz na ich polityki wobec innych państw, np. w sferze bezpieczeństwa. Zasadność podjęcia takich badań wydaje się kluczowa, zważywszy na deficyt jaki występuje w tym obszarze badawczym.

Efektom badań nad związkiem między funkcjonowaniem regionalnych organizacji a uwarunkowaniami bezpieczeństwa regionalnego są m.in. artykuły: *Military cooperation in the Gulf Cooperation Council (Współpraca wojskowa w Radzie Współpracy Zatoki)* oraz *The role of the Gulf Cooperation Council (GCC) in the (de)stabilization of Yemen (Wpływ Rady*

Współpracy Zatoki na stabilizację/destabilizację sytuacji w Jemenie). W pierwszym Autor zauważa, że mimo iż państwa GCC przeznaczają na zbrojenia relatywnie duże kwoty, ich siły zbrojne nie osiągnęły interoperacyjności. Współpracę obronną utrudnia: wielowymiarowość zagrożeń, generowanych przez podmioty państwowe i niepaństwowe, w tym organizacje terrorystyczne, wyścig zbrojeń, proliferacja broni jądrowej, konflikty wewnętrzne etc. W sferze politycznej, problemem pozostaje brak wzajemnego zaufania między członkami GCC, zwłaszcza państw mniejszych wobec silniejszej Arabii Saudyjskiej. Wskazuje na znaczenie obecności wojsk amerykańskich w regionie, które stabilizują układ sił równoważąc potęgę Iranu. W drugim artykule słusznie zauważa, że tocząca się wojna w Jemenie i związany z nią kryzys humanitarny jest m.in. wynikiem niepowodzenia reform politycznych po Arabskiej Wiośnie z 2011 r. oraz braku skutecznych mechanizmów wdrażania w życie porozumień zawieranych w ramach Rady Współpracy Zatoki.

Region Zatoki Perskiej (Arabskiej) jest miejscem oddziaływania i rywalizacji wielu państw, w tym supermocarstw, istotnym z punktu widzenia rozwoju stosunków międzynarodowych. Habilitant w artykule *United States policy towards the Gulf Cooperation Council states (Polityka Stanów Zjednoczonych Ameryki wobec państw Rady Współpracy Zatoki)* podnosi m.in. kwestie odmiennych spojrzeń na zbliżenie z Iranem między USA a państwami GCC za prezydentury Baracka Obamy, czego pokłosiem było zawarcie umowy nuklearnej z Iranem w 2015 r. Pyta również o czynniki determinujące politykę USA w regionie za prezydentury Donalda Trumpa dowodząc, że stosunek Trumpa do Iranu pozostawał bliższy poglądom państw GCC o Iranie - traktowanym generalnie jako zagrożenie dla ich bezpieczeństwa. Słusznie konstatuje, że postawa wobec Iranu pozostanie kluczem do relacji między USA a państwami GCC. Postrzegają one swoje stosunki z USA przez pryzmat odstraszania i obrony przed regionalnymi zagrożeniami, generowanymi nie tylko przez Iran, ale także związanymi z sytuacją w Iraku czy w Syrii. Problem relacji arabskich państw Zatoki z Iranem podejmuje także w artykule *Relacje arabsko-irańskie w subregionie Zatoki Perskiej* - formułując tezę, że Iran odgrywa rolę dezintegrującą w regionie Zatoki Perskiej, przyczyniając się do osłabienia arabskiej integracji.

Kolejny problem badawczy dotyczy analizy procesów regionalizmu w Zatoce Perskiej przez pryzmat teorii realizmu (neorealizmu) (*Regionalizm w teorii realizmu. Casus Zatoki Perskiej*). Habilitant słusznie zakłada, że podejście realistyczne wykazuje istotną wartość eksplanacyjną dla analizy procesów regionalizmu w Zatoce. Realizm jest uznawany za najstarszą, a zarazem najważniejszą teorię stosunków międzynarodowych. Jego przedstawiciele zakładają, że stosunki międzynarodowe mają charakter anarchiczny i

konfliktowy a politykę państw można opisać w takich kategoriach jak: potęga, układ sił, potencjał państw, mocarstwowość czy rywalizacja o wpływy. Zwraca uwagę na wysoką konfliktogenność subregionu Zatoki Perskiej (występujące tam rewolucje, wojny domowe, terroryzm etc.) oraz jego zmilitaryzowany charakter. Współpraca służy neutralizacji zagrożeń dla stabilności państw arabskich, stanowi środek zapewnienia ich przetrwania, wzrostu ich potęgi i zrównoważenia potęgi innych (głównie Iranu). Habilitant umiejętnie sięga m.in. do koncepcji „dylematu bezpieczeństwa”, teorii tworzenia sojuszy czy systemu równowagi sił – odnosząc je do konkretnych przykładów z badanego subregionu. Jego zdaniem casus integracji w Zatoce potwierdza zasadnicze założenie realizmu, że najważniejszą potrzebą państw jest bezpieczeństwo, a najważniejszym celem – własny interes.

Problematykę potęgi państwa (twardej, miękkiej i rozważnej – smart power) podejmuje także w artykule *Geopolityczna analiza potęgi w subregionie Zatoki Perskiej*. Zauważa, że głównym determinatem bezpieczeństwa w regionie jest rywalizacja między Arabią Saudyjską (wspieraną przez USA i Izrael) a Iranem (którego sojusznikami są Hamas, Hezbollah i Syria). Mimo dominacji potęgi twardej w polityce państw w subregionie, wskazuje także przykłady realizacji skutecznej polityki w oparciu o potęgę miękką np. emiratu Kataru.

Natomiast posługując się teorią liberalną (neoliberalną) Habilitant stara się określić determinanty i ograniczenia procesów integracji w Zatoce (*Liberalne ujęcie współpracy i integracji w Zatoce Perskiej*). Wykazuje m.in., że istotną przeszkodą w rozwoju regionalizmu w tej części świata jest brak komplementarności gospodarek arabskich, co przekłada się na niski stopień wymiany handlowej między państwami GCC, a w konsekwencji ich uzależnienie od zagranicznych dostawców. Problematyce kształtowania się regionalizmu w Zatoce Perskiej poświęcił także artykuły: *Zatoka Perska - regionalizm in statu nascendi* oraz *The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf: A study of Arab regionalism and integration*.

Zainteresowania naukowe Habilitanta objęły również problem wyodrębnienia wspólnej tożsamości 6 arabskich państw Zatoki i przeszkód z tym związanych (*Tożsamość Zatoki Perskiej*) oraz kryzysu dyplomatycznego między Arabią Saudyjską a Katarom - jego przyczyn oraz skuteczności sankcji nałożonych na katarski emirat (*Crisis management in the era of global network. The case of Qatari responsive policy on the anti-terror quartet sanctions* oraz *Modus operandi of Qatar resistance policy against Anti-Terror Quartet: Why sanctions have failed?*).

Dochodząc do clou wskazanego przez Habilitanta osiągnięcia naukowego, poszerzył on swoje badania nad regionalizmem o problem korelacji między typem reżimu (systemu) politycznego a współpracą regionalną na Bliskim Wschodzie, m.in. w artykule *Political regime*

type and regional cooperation – a case study of Arab states (Typ ustroju politycznego i współpraca regionalna – studium przypadku państw arabskich). Problematyce tej poświęcił również monografię *Współpraca regionalna państw autorytarnych: studium przypadku arabskich państw Bliskiego Wschodu*.

Na układ książki składają się: wstęp, sześć rozdziałów, zakończenie, bibliografia oraz aneksy zawierające dokumenty (Pakt Ligi Państw Arabskich, Kartę Rady Współpracy Arabskich Państw Zatoki, Traktat ustanawiający Arabską Unię Maghrebu (Z deklaracją) oraz deklarację ustanowienia Unii Maghrebu Arabskiego – w języku polskim).

Stosunkowo obszerny wstęp (25 stron) zawiera wszystkie niezbędne elementy; identyfikację obszaru i celu badawczego, ukazanie stanu badań, hipotezy i pytania badawcze, metodologię oraz opis struktury książki.

W rozdziale 1 *Teoretyczne założenia współpracy regionalnej* dokonano wprowadzenia do problematyki regionalizmu w stosunkach międzynarodowych, wyjaśniając m.in. pojęcia regionu, regionalizmu i regionalizacji, przedstawiono genezę powstania regionu Bliskiego Wschodu i jego nazwy (*Near East* oraz bardziej pojemnego terminu *Middle East*) - jako efektu europocentrycznej wizji świata. Natomiast efektem braku możliwości zapewnienia bezpieczeństwa w regionie Bliskiego Wschodu było wyodrębnienie subregionalizmów, podejmujących wysiłki na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa w węższym gronie państw, czego przykładem jest powstanie Rady Współpracy Arabskich Państw Zatoki.

W rozdziale 2 *Regionalizm jako instrument polityki zagranicznej państwa* opisano m.in. wpływ celów i polityk reżimów autorytarnych na współpracę regionalną oraz dokonano przeglądu mechanizmów działania organizacji regionalnych tworzonych przez państwa autorytarne. Autor pisze m.in. o konsolidacji reżimów autorytarnych w ramach tych organizacji oraz o homogeniczności ustrojowej na Bliskim Wschodzie, który jest „najbardziej autorytarnym regionem na świecie”.

W rozdziale 3 *Autorytaryzm i homogeniczność ustrojowa na Bliskim Wschodzie* zdefiniowano m.in. reżim polityczny, przywołano jego etymologię, klasyfikacje oraz wyjaśniono pojęcie autorytaryzmu. Znalazła się w nim również krótka geneza autorytaryzmu na Bliskim Wschodzie, wyodrębniono czynniki sprzyjające jego powstaniu, uwarunkowania współpracy regionalnej oraz problem spójności politycznej w analizie regionalnej.

Kolejne trzy rozdziały zawierają studium przypadków, tj. omówienie funkcjonowania Ligi Państw Arabskich, Rady Współpracy Arabskich Państw Zatoki, Arabskiej Unii Maghrebu – m.in. ich genezy, struktury i celów, sukcesów i porażek. Zastanawia fakt, że porównując monografię i artykuły składające się na osiągnięcie naukowe Habilitanta, stosuje on różnorodne

polskie nazwy drugiej z wymienionych organizacji. W monografii Autor używa nazw: Rada Współpracy Arabskich Państw Zatoki (RWAPZ) lub Rada Współpracy Państw Arabskich Zatoki; a w artykułach stosuje nazwy: Rada Współpracy Państw Zatoki (RWPZ) lub Rada Współpracy Zatoki (RWZ).

Bibliografię książki podzielono na 6 części: 1) Dokumenty, 2) Monografie i publikacje redakcyjne, 3) Rozdziały w książkach, 4) Artykuły, rozprawy, raporty, 5) Raporty, ankiety, 6) Strony internetowe. Nie jest to podział klarowny, bowiem nie do końca wiadomo co oznaczają w nim „rozprawy”, „raporty” pojawiają się w dwóch częściach, a „strony internetowe” zawierają także raporty i artykuły. Zastanawia także mała liczba wykorzystanych w monografii dokumentów (tylko cztery). Należy dodać, że większość przywołanych pozycji jest w języku angielskim.

Celem głównym monografii jest - jak pisze Autor - „ukazanie wpływu typu reżimu politycznego (reżimu autorytarnego) i homogeniczności ustrojowej na kształt regionalizmu na Bliskim Wschodzie oraz stopnia, w jakim determinuje on współpracę między państwami arabskimi”. Celem szczegółowym jest „ukazanie rozbieżności między sferą deklaratywną państw arabskich a sferą działań rzeczywistych podejmowanych przez te państwa w ramach współpracy regionalnej, jak również wyjaśnienie, z czego te rozbieżności wynikają”. Należy podkreślić, że cele te zostały osiągnięte.

W toku badań Autorowi udało się sformułować szereg interesujących wniosków. Na przykład dowodzi, że państwa arabskie angażują się w działania organizacji regionalnych (subregionalnych) głównie po to, aby zwiększyć legitymizację własnych rządów i zapewnić sobie ciągłość władzy, czyli de facto są bardziej zorientowane na politykę wewnętrzną niż na współpracę ponadnarodową. Widoczny jest brak zgody przywódców autorytarnych na przeniesienie części prerogatyw na poziom organizacji (ponadnarodowy) oraz obawy o utratę własnej suwerenności i tożsamości na rzecz kolektywu. Oczywista jest więc konstatacja, że skoro przywódcy autorytarni nie dzielą się władzą z opozycją polityczną ani społeczeństwem, tym bardziej trudno oczekiwać by dzielili się nią z instytucjami regionalnymi.

Reżimy autorytarne partykularnie wykorzystują potencjał organizacji aby zapewnić sobie bezpieczeństwo i przetrwanie, w konsekwencji organizacje te tworzą „przyjazne środowisko” dla tych reżimów. Ponadto, korzystają one z pozytywnego odbioru regionalizmu na świecie, który w dużej mierze wynika z sukcesów Unii Europejskiej, choć należy podkreślić, że regionalizm bliskowschodni ma zupełnie inny charakter niż europejski. Wzniosłe hasła o rozwoju społecznym czy budowaniu jednego narodu arabskiego pozostają jedynie pustymi deklaracjami a arabskie organizacje regionalne mają głównie charakter ceremonialny i

symboliczny. W konsekwencji, nieefektywność i słabość arabskich organizacji regionalnych wykorzystują gracze niearabscy (np. Iran, Turcja, Izrael) oraz zewnątrzni (np. USA, Rosja).

Habilitant słusznie wskazuje na praktyczny aspekt swoich badań, bowiem mogą być one pomocne dla gremiów decyzyjnych, kształtujących politykę zagraniczną państw i organizacji międzynarodowych. Prowadzenie polityki wobec państw autorytarnych i skupiających je organizacji powinno uwzględniać cechy ich systemów politycznych i wpływać na instrumenty i strategie, odmienne aniżeli te stosowane wobec państw demokratycznych.

Podsumowując tę część należy stwierdzić, że Habilitant przedłożył dojrzałą badawczo monografię, która stanowi próbę włączenia problematyki reżimu politycznego do badań nad regionalizmem na Bliskim Wschodzie, co wzbogaca dotychczasowy stan wiedzy w tym zakresie.

Pozytywnej oceny monografii nie przesłania kilka kwestii problematycznych.

Spójność struktury książki pozostawia duży niedosyt. W opinii recenzenta należałoby np. zamienić kolejność podrozdziałów rozdziału 2, najpierw zacząć od *Stanu badań nad związkami regionalizmu z systemem autorytarnym*, a potem pisać o *Wpływie celów i polityki (polityk?) reżimów autorytarnych na współpracę regionalną*. Podobnie, należałoby przenieść podrozdział 3.5 *Uwarunkowania współpracy regionalnej na Bliskim Wschodzie* do rozdziału 2 – co poprawiłoby logiczność prowadzonego wywodu.

We wstępie w części opisującej strukturę książki czytamy, że rozdział 2 „poświęcony został ukazaniu zależności między reżimem autorytarnym a współpracą regionalną państw na Bliskim Wschodzie”, a rozdział 3 „poświęcony został omówieniu związków reżimu autorytarnego z regionalizmem” także na Bliskim Wschodzie. Nie do końca możliwe jest wychwycenie różnicy między tymi ujęciami, pewne treści się na siebie nakładają, a celem całej książki było właśnie pokazanie problemu korelacji między typem reżimu politycznego a współpracą regionalną na Bliskim Wschodzie.

W rozdziale 3 zdefiniowano czym jest reżim (system) polityczny, przywołano jego etymologię i klasyfikacje oraz wyjaśniono m.in. pojęcie autorytaryzmu. W opinii recenzenta, problematyka istoty reżimów autorytarnych wymaga głębszych studiów oraz sięgnięcia do bogatej literatury przedmiotu. Informacje z zakresu teorii systemów politycznych powinny się znaleźć w książce znacznie wcześniej, może nawet należałoby wyodrębnić rozdział poświęcony tej problematyce.

Prowadzona narracja miejscami stwarza wrażenie pewnej „schematyczności” poglądów oraz powtarzalności twierdzeń. Autor kilkakrotnie pisze np. o instrumentalnym wykorzystywaniu organizacji regionalnych do stabilizacji reżimów, cementowaniu

politycznego status quo czy legitymizacji reżimów autorytarnych. Ponadto, zauważając rolę aktorów niepaństwowych na Bliskim Wschodzie, nie podjął próby głębszego opisu ich wpływu na tamtejszy regionalizm, także przez pryzmat funkcjonowania tych aktorów w rygorze reżimów autorytarnych. Wreszcie drobna uwaga dotycząca metod badawczych. W autoreferacie Habilitant pisze, że zastosował m.in. metodę wywiadu oraz w trakcie zagranicznych wyjazdów badawczych przeprowadził wywiady np. z reprezentantami Rady Współpracy Arabskich Państw Zatoki, jednak przypisy tego nie potwierdzają.

Wątpliwości budzi niedostateczne ukazanie w rozdziale teoretycznym różnorodnych kontekstów definiowania regionu, regionalizmu, regionalizacji i współpracy regionalnej. Z racji zainteresowań Autor ujął je z perspektywy badacza stosunków międzynarodowych, ale warto pamiętać, że po pierwsze – nie jest to jedyna perspektywa, po drugie – wydaje się, że nie jest to perspektywa dominująca w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Na przykład, o regionie można mówić w rozmaitych kontekstach, jednak jego cechą immanentną jest określona przestrzeń geograficzna (terytorium) oraz jakaś całość, której region stanowi część. W zakresie nauki o stosunkach międzynarodowych region może oznaczać, w zależności od układu odniesienia region międzynarodowy (ponadpaństwowy) lub subregion (strukturę pośrednią między regionem wewnętrznym i międzynarodowym) – i takie podejście widoczne jest w dorobku Habilitanta. Operuje on pojęciem regionu w znaczeniu międzynarodowym – jako grupy państw połączonych geograficzną bliskością i określonym stopniem wzajemnej współzależności.

Nie wolno jednak zapominać, że w naukach o polityce i administracji można badać również region wewnątrzpaństwowy - rozumiany jako część składową podziału terytorialnego państwa. Region taki usytuowany jest na poziomie administracyjnym tuż poniżej państwa i tworzy pierwszy szczebel jego zasadniczego podziału terytorialnego (np. polskie województwa czy niemieckie landy). Tak ujęte regiony mogą podejmować samodzielnie współpracę zagraniczną, stając się subpaństwowymi aktorami (uczestnikami) stosunków międzynarodowych, co wpływa na „odpaństwowienie”, decentralizację i wielopoziomowość współczesnych stosunków międzynarodowych.

Powyższe kwestie problematyczne nie wpływają na całościową ocenę monografii jako pozycji wartościowej, wzbogacającej dotychczasowy stan wiedzy na temat współpracy między reżimami autorytarnymi oraz współpracy regionalnej na Bliskim Wschodzie.

Wniosek: Należy stwierdzić, że w przedstawionych do oceny publikacjach Autor posługuje się aparatem naukowym właściwym dla dyscypliny nauki o polityce i administracji, prezentując

wyniki swoich badań w sposób oryginalny i twórczy – co odpowiada wymaganiom ustawowym.

Inne osiągnięcia naukowo-badawcze

Wykaz pozostałych publikacji, po uzyskaniu stopnia doktora, obejmuje: 1 monografię *Fundamentalizm muzułmański na Bliskim Wschodzie*, Wyd. UG, Gdańsk 2013, ss. 185 (wydany drukiem doktorat), 5 artykułów w czasopismach w tym 1 w języku angielskim, 2 rozdziały w monografiach wieloautorskich, 2 komentarze i 1 ekspertyzę. Tematycznie prace te obejmują kilka zagadnień, choć w większości dotyczą nadal problematyki Bliskiego Wschodu. W monografii podjęto problem fundamentalizmu muzułmańskiego, jego wewnętrznego zróżnicowania oraz destabilizacyjnego wpływu na stosunki międzynarodowe. Autor słusznie zauważa, że część państw muzułmańskich popiera i finansuje terroryzm, inne natomiast wspierają wojnę z terroryzmem. Zwraca uwagę na rozprzestrzenianie i umiędzynarodowienie ruchu fundamentalistycznego oraz wskazuje na rolę organizacji regionalnych w tych procesach. Konstatuje, iż nie należy stawiać znaku równości między fundamentalizmem i terroryzmem oraz fundamentalizmem a islamem, a z braku tego rozróżnienia rodzą się różnego typu stereotypy i uprzedzenia.

Habilitant badał ponadto kwestie: kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Egipcie (*Spoleczeństwo obywatelskie w Egipcie in statu nascendi. Casus organizacji pozarządowych*), państw upadłych (*Irak jako państwo upadłe na Bliskim Wschodzie*), tzw. Państwa Islamskiego (*Państwo Islamskie – aktor państwowy czy niepaństwowy?*) oraz terroryzmu międzynarodowego (np. *Targeting terrorist leaders: limits and opportunities, Terroryzmu przez pryzmat koncepcji poziomów analizy*, „Wojna z terroryzmem” wojną o pokój). Należy także odnotować ekspertyzę, której Habilitant jest współautorem, sporządzoną na zlecenie Komendy Miejskiej Policji w Sopocie w toczącym się postępowaniu sądowym, w zakresie identyfikacji utworu (uznawanego za hymn tzw. Państwa Islamskiego) odtworzonego na gali Konfrontacji Sztuk Walki (KSW) oraz stwierdzenia jakie treści utwór ten zawiera i propaguje.

Analiza przedłożonej dokumentacji wskazuje na konieczność dalszych wysiłków Habilitanta w kierunku umiędzynarodowienia wyników badań, bowiem do tej pory nie publikował on w czasopismach posiadających przypisany Impact Factor, natomiast według Google Scholar jego publikacje były cytowane 37 razy (h-indeks 2). Wartościowe jest opublikowanie artykułu w czasopiśmie renomowanego wydawnictwa SAGE oraz kilku artykułów w czołowych polskich czasopismach politologicznych.

Wniosek: Zainteresowania Habilitanta pozostają zgodne z zasadniczym nurtem jego dokonań badawczych, w swej działalności naukowej w sposób właściwy łączy badania politologiczne z badaniami stosunków międzynarodowych, a jego dorobek należy ocenić pozytywnie.

Współpraca międzynarodowa, konferencje, granty

Habilitant odbył wyjazdy naukowo-badawcze do Kataru (Uniwersytet Katarski w Dosze we wrześniu 2014 r.), Arabii Saudyjskiej (Fundacji Króla Fajsala w Rijadzie oraz Uniwersytecie Króla Sauda we wrześniu 2015 r.), Indii (2016 r.) oraz Iranu (Uniwersytet Allameh Tabataba'i w Teheranie w okresie wrzesień-październik 2016 r.), czego efektem, obok wydanych publikacji, było m.in. podpisanie porozumienia między Uniwersytetem Gdańskim a Uniwersytetem w Teheranie w 2016 r. Przeprowadził także kwerendy biblioteczne w Londynie (School of Oriental and African Studies) oraz w Uniwersytecie w Cambridge (2013 r.). Odbył również krajowy staż naukowy na Uniwersytecie Łódzkim (wrzesień-listopad 2020 r.), m.in. czynnie uczestnicząc w konferencji *XVII Dni Arabskie. Bliski Wschód w świecie: historia, polityka, kultura*.

Należy zauważyć, że Habilitant wykazał ponadprzeciętną aktywność w zakresie uczestnictwa w konferencjach naukowych; przed doktoratem czynnie uczestniczył w 19 konferencjach, a po doktoracie w 33 konferencjach i sympozjach naukowych (w tym 8 poza granicami kraju w: Serbii, Wielkiej Brytanii, Indiach, Iranie, RFN i Katarze). W ramach współpracy międzynarodowej, wziął m.in. udział w seminarium *Central Europe in the Globalized World*, organizowanym przez Instytut Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Centrum Studiów Europejskich przy Szkole Studiów Międzynarodowych na Uniwersytecie Jawaharlal Nehru oraz przeprowadził cykl wykładów na tym uniwersytecie w New Delhi (2016 r.), poświęconych problematyce polskiej transformacji systemowej i polityce zagranicznej Polski.

Pozytywnie należy ocenić udział Habilitanta w 4 grantach i projektach naukowych: ministerialnym grantie dla Młodych Naukowców (którego był kierownikiem w latach 2008-2017) realizowanym na Uniwersytecie Gdańskim, w ramach którego odbył m.in. wyjazdy badawcze do Kataru, Arabii Saudyjskiej, Iranu, Anglii i Szkocji; projekcie Nadbałtyckiego Centrum Kultury i Europejskiego Centrum Solidarności w ramach 8 Festiwalu Kultur Świata *Okno na Świat* poświęconego *Sztuce dla demokratycznej (R)ewolucji*, finansowanego ze środków polskiego MSZ (w 2013 r.); projekcie NATO poświęconym zwalczaniu terroryzmu, w ramach programu Nauka na rzecz Pokoju i Bezpieczeństwa - *Science for Peace and Security* (w 2013 r.) oraz projekcie Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych *Studia nad*

współczesną Polską i Europą Środkową, finansowanego ze środków polskiego MSZ (w 2016 r.).

Wniosek: Liczne formy współpracy międzynarodowej, konferencje i granty, świadczą o istotnej aktywności naukowej Habilitanta w tym obszarze, realizowanej w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej i odpowiadają wymaganiom ustawowym.

Dorobek dydaktyczny, organizacyjny i popularyzatorski

W ramach działalności dydaktycznej dr Wojciech Grabowski prowadził zajęcia na: politologii, bezpieczeństwie narodowym i dyplomacji oraz fakultet ogólnouczelniany, z następujących przedmiotów:

- 1) Bezpieczeństwo w regionie Bliskiego Wschodu, Subregion Zatoki Perskiej w stosunkach międzynarodowych, Podstawowe wiadomości o islamie (fakultety autorskie);
- 2) Terroryzm Międzynarodowy, *Savoir-vivre* w dyplomacji, Przystępczość zorganizowana i terroryzm, Teorie Stosunków Międzynarodowych, Historia Stosunków Międzynarodowych, Geografia Polityczna, Międzynarodowe Stosunki Polityczne, Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze, Polska w strukturach bezpieczeństwa międzynarodowego, seminaria magisterskie i licencjackie.
- 3) W ramach programu *Erasmus* prowadził wykłady w języku angielskim na temat terroryzmu i stosunków międzynarodowych na Bliskim Wschodzie dla studentów Narodowego Uniwersytetu Studiów Politycznych i Administracji w Bukareszcie (The National University of Political and Administrative Studies) w maju 2019 r.

Habilitant pełnił funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Kornela Bielawskiego (rozprawa *Przemoc w działaniach politycznych w Indonezji* obroniona we wrześniu 2020 r.), wypromował 1 magistra i 8 licencjatów oraz recenzował prace magisterskie i licencjackie. Był opiekunem: praktyk studenckich w Instytucie Politologii Uniwersytetu Gdańskiego (w latach 2008-2014), Studenckiego Koła Naukowego Klub Wymiany Myśli Politycznej CONVERTUM oraz studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe. Od 2020 r. jest członkiem Rady Programowej dla kierunku bezpieczeństwo narodowe w Instytucie Politologii Uniwersytetu Gdańskiego.

Zasiadał w komitetach organizacyjnych lub naukowych 8 konferencji krajowych i międzynarodowych, był członkiem: Rady Programowej „Gdańskich Studiów Międzynarodowych”, redakcji periodyków „Journal of Political Science and International

Relations” oraz “Cywilizacja i polityka” (kierownikiem działu “Polityka Międzynarodowa”), a także współpracował z redakcją „Rocznika Orientalistycznego”.

W ramach popularyzacji nauki dr Wojciech Grabowski brał m.in. udział w spotkaniach z młodzieżą szkół średnich Trójmiasta, słuchaczami Uniwersytetu Trzeciego Wieku i Klubu Mieszkańca oraz w Targach Akademia. Popularyzował swoje badania w Internecie (na portalach akademickich oraz prowadząc autorską stronę internetową), wielokrotnie występował jako ekspert ds. Bliskiego Wschodu i stosunków międzynarodowych w mediach krajowych i zagranicznych (np. Polskim Radiu, Radiu Gdańsk, TVN24, Gazecie Wyborczej, portalu Inside Arabia.com, Mahr News Agency). Zasiada ponadto w kilku organizacjach i towarzystwach naukowych: Polskim Towarzystwie Studiów Międzynarodowych (od 2012 r. jest sekretarzem oddziału PTSM w Gdańsku), Europejskim Instytucie Bezpieczeństwa (od 2013 r.), Polskim Towarzystwie Bezpieczeństwa Narodowego (od 2015 r.), Europejskim Stowarzyszeniu Studiów Międzynarodowych (od 2018 r.) oraz Polskim Towarzystwie Nauk Politycznych (od 2020 r.). Współpracuje także z Centrum Stosunków Międzynarodowych, gdzie publikuje komentarze eksperckie oraz analizy naukowe dotyczące Bliskiego Wschodu. W 2019 r. otrzymał wyróżnienie Dziekana Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego za pracę naukową i dydaktyczną na rzecz Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego.

Wniosek: Dorobek dydaktyczny, organizacyjny, jak i wielorakie formy popularyzacji wiedzy świadczą o zaangażowaniu środowiskowym Habilitanta i jego wkładzie w dokonania macierzystej uczelni.

Konkluzja

Stwierdzam, że dokonania doktora Wojciecha Grabowskiego w zakresie dorobku naukowego, współpracy międzynarodowej, pozyskiwania grantów, udziału w konferencjach, jak również działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej spełniają kryteria określone w art. 219 ust 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Doktor Wojciech Grabowski wykazuje się istotną aktywnością naukową a jego osiągnięcia stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji, co uzasadnia nadanie mu stopnia doktora habilitowanego.

